

Acta sanctorum

quotquot toto orbe coluntur, vel a catholicis scriptoribus celebrantur, quae
ex Latinis et Græcis, aliarumque gentium antiquis monumentis

Quo dies octavus et nonus continentur

Bolland, Johannes

Parisiis et Romae, 1865 [erschienen] 1866

Caput X. Dionysii Areopagitæ non esse, quæ ejus nomine inscibuntur,
Opera, ex antiqua, quæ in nhisce pro infantium bapismo citatur, traditione
ostenditur.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72229](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72229)

A verari id nequitiam debere, vel ex eo etiam liquet, quod nullum prorsus libri de Divinis Nominibus exemplar assignari hactenus potuerit, in quo eadem Ignatii auctoritas seu sententia descripta haud reperitur. Quod cum ita habeat, aliterque, ni hæc in ipsomet primævo Dionysiano fuisset usurpata textu, indubie haberet, non ab interpolatore seu posterioris ævi scriptore, sed ab ipsomet Operum Dionysianorum auctore censeri debet profecta; jam vero cum epistolam, in qua dicta sententia reperitur, Ignatii ad Romanos scribente, mortuus e dictis Timotheus, cui liber de Divinis Nominibus inscribitur, jam esset, consecrarium est, ut hic certe a Dionysio Areopagita, qui id utique non ignorasset, conscriptus haud fuerit. Hinc porro jam etiam consequitur, ut vel ex eo, quod liber de Divinis Nominibus simul et Timotheo inscriptus sit et Ignatii ad Romanos epistolæ citationem complectatur, Dionysium Areopagitam habere auctorem minime is possit, quidquid in contrarium rationibus nonnullis supra allegatis Areopagiticis arguant.

CAPUT X.

B Dionysii Areopagitæ non esse, quæ ejus nomine inscribuntur, Opera, ex antiqua, quæ in hisce pro infantium baptismo citatur, traditione ostenditur.

Epitheton Græcum, quod traditioni de Baptismo ab Operum Areopagiticorum

Ecclesiasticæ Hierarchiæ cap. ultimo § xi Dionysius Areopagita, seu anonymus, qui hujus sibi nomen, assumpsit, auctor sequentem loquitur in modum: πλὴν γὰρ οὐ καὶ περὶ τούτων ταῦτά φασιν, ἅπερ οἱ θεοειδῆς ἡμῶν ἱεροτελεστὰι, πρὸς τῆς ἀρχαίας μνησθέντες παραδόσεως, εἰς ἡμᾶς προήγαγον. hæc autem verba, ab Operum Dionysianorum scriptore, de infantium Baptismo, cujus interrogationes, abrenuntiationes etc., quod harum incapaces infantes sint, irridebant ethnici, faciente sermonem, in litteras missa, Latine e Corderii interpretatione sic sonant: Verumtamen hæc de re (de infantium scilicet Baptismo) id quod dicimus, quod deiformes præceptores nostri ab antiqua traditione acceptum nobis transcripserunt. Porro cum auctor, si Dionysius Areopagita is sit, hic per illos, quos deiformes præceptores suos vocat, non alios, quam S. Paulum aliosque Apostolos intellexisse queat, hique certe doctrinam de parvulorum Baptismo, utpote Christo absque omni controversia haud antiquiorem, ex antiqua traditione, contra ac in textu cit. Operum Dionysianorum auctor prodit, accipere non potuerint, id enim cetero argumento est, per illos, ad quos ex antiqua traditione pervenisse subsannatam ab ethnicis de parvulorum Baptismo doctrinam, Operum Dionysianorum auctor ait, non Apostolos, sed alios, qui diu post Apostolos floruerunt, debere intelligi, huncque adeo instituti sui hoc loco inmemorem, Dionysii Areopagitæ personam, quam toto suo Opere sibi imposuit, manifesto hic deponere.

140 Ita Antiareopagiticis, ut Operum Dionysianorum auctorem seculo primo seu Apostolorum ætate non floruisse, ac proin illorum aucto-

rem esse non posse Dionysium Areopagitam, e supra cit. Operum eorundem loco arguant. Nec sane vi ac robore destituitur hoc illorum argumentum. Areopagiticis quidem, quo id enervent atque convellant, vocabulum seu Epitheton ἀρχαίως, quod in Dionysiano textu substantivum παραδόσεως, Latine traditio, afficit, non id, quod Latine priscus seu antiquus, sed idem, quod Latine Primus, significare contendunt; verum audi, qui Morinus, postquam, qua ratione Operum Dionysianorum auctor, si Areopagita est, præceptores suos sive pontifices, hoc est, Apostolos ab antiqua traditione Baptismus infantium accepisse et ad tempus usque suum conservasse, dici possit, rogavit, opportune ad institutum præsens loco mov. cit. ratiocinetur. Lanselius, inquit, ita pervertit hanc periodum (supra scilicet recitatum Ecclesiasticæ Hierarchiæ textum) in translatione sua, ut ei vix aliquid sani fecerit reliquum: " Tametsi hoc quoque de hac re dicimus, quod divini nostri Pontifices " (Apostoli) " a prima Christi traditione mystice edocti, ad " nos usque prodixerunt. " Primum supplevit " Apostoli. " Deinde contra verbi notionem ἀρχαίως, vertit " prima. " Denique addit de genio suo, " Christi. " Neque hæc translationis perversitas omnem a textu absurditatem abstergit. Nam cum ea non bene conveniunt postrema verba " ad nos usque prodixerunt. " Concesso enim quod fuerit immediatus Apostolorum successor, quod cum eis toto prædicationis tempore vixerit, superstesque adhuc fuerit Johannes Evangelista, cum scriberet, inepte dicit, ad nos usque prodixerunt traditionem illam.

141 Hic loquendi modus postulat necessario longum temporis interstitium, et optime convenit cum epitheto ἀρχαίως, antiquæ, quod traditioni in textu tribuitur. Rationem perversitatis suæ faciem reddit Lanselius in Adnotationibus: " Alioquin dubium moveretur de antiquitate S. " Dionysii. Si enim discipulus fuerit S. Pauli, " quomodo dicit suum præceptorem ab antiqua " traditione ista edoctum fuisse? " Atqui hoc dicit, nec aliter integro textu explicari potest. Antiquissimi interpretes Scotus et Saracenus transtulerunt, " ab antiqua eruditi traditione. " Perionius, " A veteribus acceptis " Vercellensis, " A suis senioribus docti. " Ambrosius, " Ex pristina traditione. " Omnium optime antiquissimi interpretes, omnium pessime recentissimus. Pachymeres in sua paraphrasi textum reliquit immutatum, μνησθέντων καὶ τούτων ἐκ ἀρχαίας παραδόσεως edoctis illis ab antiqua traditione. Ita hactenus Morinus, vocabulum scilicet ἀρχαίως, quod longum temporis intervallum, quo doctrina de parvulorum Baptismo ad Operum Dionysianorum auctorem fuerit deducta, necessario in textu supra relato importetur, nullo modo ad significandum idem, quod vocabulum primus significat, accipi posse contendens.

142 Et vero vocabulum ἀρχαίως in textu illa re ipsa nequitiam ad idem, quod vocabulum primus, significandum adhiberi, alia adhuc ratione probabo, postquam, quæ Cozza, ut contrarium probet, in Vindicis Areopagiticis, anno 1702 Romæ editis, profert, lectori ob oculos posuero. Sic itaque Lucubrationis dictæ part. 2, cap. 15, num. xi ratiocinatur. Vis ergo tota difficultatis restringitur ad illud adjectivum, " Antiqua. " Verumtamen hæc de re (recitat hic Dionysianum

AUCTORIS C. B. scriptore tribuitur, quodque namquam tantummodo idem,

E

quod Latine primus seu primigenius,

F

uti Cozza verbis huc transcriptis

AUCTORE
C. B.

Dionysianum textum supra jam datum) " id quo-
" que dicimus, quod deiformes præceptores nostri
" ab antiqua traditione acceptum nobis transmisse-
" runt. " Sed neque hoc urgere mihi videtur, siquid-
" dem verba illa sonant idem, ac " a prima traditio-
" ne. " Et ita legit Ambrosius Camald. in sua ver-
" sione; " que sancti præceptores nostri ex pristina
" traditione edocti; " in quo sensu usurpare vi-
" detur ipsemet Rivetus. Ideoque pater Halloixius
quæst. 2 in Vitam S. Dionysii in respons. ad XII
Sculteti rationem ait: Ista traditio vocata est
ab auctore nostro ἀρχαία παραδόσις hoc est, " pri-
" ma seu primigenia traditio. " Nam cum ἀρχαίος
plura significet, ejus significationes pro subjecta
materia capiendæ sunt. Inter alia vero (quod
ex Lexicis addisci potest) sicut ἀρχή, principium,
ita ἀρχαίος, primum significat, non modo vetus
aut antiquum. Potest enim aliquid esse primum,
nec tamen vetus aut antiquum: et item anti-
quum et non esse primum. Ex quibus, ait,
quod verba illa Dionysii ita legenda sunt: " De
" illo hæc dicimus, in quo divini initiatores nostri,
" a prima edocti traditione, ad nos provexe-
" runt. "

B
contendit.

143 Cum itaque sub initiatorum nomine, " Dei-
" formes seu divini INITIATORES, " veniant
Apostoli, quos antea " divinos duces " appel-
lat, ut explicat S. Maximus in Scholiis ad hunc
locum; isti vero a Christo sint edocti, qui pri-
mus Ecclesiæ doctrinam tradidit, ipsosque Apo-
stolos edocuit, inde fit, quod verificetur de eis,
quod sint a prima traditione edocti. Potuit
etiam S. Dionysius per initiatores sacrosque du-
ces intelligere Hierotheum, Marcum et Lucam
Euangelistas, Justum, quem citat lib. de Di-
vinis Nominibus cap. xi, Antipam aliosque coæ-
quales discipulos, qui, ab Apostolis edocti, op-
time dici possunt a prima traditione edocti, ut-
pote ab Apostolorum traditione. Ita ex Hallo-
ixio. Quæ responsio non videtur aliena a men-
te abbatis Vercellensis, qui in extractione hujus
Dionysii loci legit: " Super hoc autem arti-
" culo, scilicet de pueris baptizatis, dicimus,
" quod doctores nostri, a suis senioribus docti,
" nobis tradiderunt. " Hæc laudatus Cozza vo-
lens scilicet, vocabulum Græcum ἀρχαίος duas
habere significationes, quarum altera idem, quod
vocabulo Latino primus seu primigenius, altera
idem, quod vocabulo Latino antiquus, signifi-
cetur, ex eoque proinde, quod Operum Diony-
sianorum auctor substantivum παραδόσις, seu tradi-
tio, epitheto ἀρχαίος in textu supra recitato affi-
ciat, consecrarium non esse, ut significare volue-
rit, antiquam existisse traditionem, qua ad se
pervenisse ait catholicam de parvulorum Baptis-
mo doctrinam.

Græce signi-
ficare

144 Verum etsi quidem vocabulum ἀρχαίος idem
subinde, quod Latine primus seu primigenius,
apud auctores Græcos significet, numquam ta-
men abs hisce in significatione hujusmodi adhi-
betur, nisi simul res, per substantivum, quod
epitheto ἀρχαίος afficitur, significata, vocari pos-
sit, reque etiam ipsa sit antiqua. Ad Lexica Græca
provocat Cozza; verum hæc ipsa illi adversantur.
Ut, quam verum id sit, pateat, Cozzæ
obtemperantes Lexica Græca consulamus. Hæc
inter maxime eminet linguæ Græcæ ab Henrico
Stephano constructis typisque anno 1572 vulgatus
Thesaurus. Is itaque, qui quemadmodum
idcirco potest, Lexicorum Græcorum omnium in-
star mihi hic sit, vocabulo ἀρχαίος in sensu pro-

prio accepto, duas significationes attribuit, qua-
rum altera idem, quod vocabulo Latino Pristinus,
altera idem, quod vocabulo item Latino Anti-
quus, significari docet; licet autem signifi-
cationum illarum prior a significatione, quam
vocabulum antiquus ingerit, videatur diversa, ea
tamen, quibus epitheton seu adjectivum antiquus
certo etiam sensu convenit. Sic statui, prius habi-
to ac deinde amisso, cui epitheton seu adjectivum
pristinus jungitur, adjectivum seu epitheton an-
tiquus certo etiam sensu quadrat. Ea enim,
quæ, cum prius fuissent habita ac deinde amissa,
iterum postea fuerunt obtenta, certo etiam sensu
sunt antiqua, hincque antiquus pro pristinis apud
Latinos aliquando usurpatur, uti Henricus Ste-
phanus loco supra cit. docet. Nonnulla quidem
adhuc adducit, quibus vocabulo ἀρχαίος nihil
aliud, quam τὸ ἔξ ἀρχῆς, Latine, quod ab initio
fuit, significare insinuat; verum quæ ab initio
fuisse dicuntur, simul esse queunt antiqua, imo
nullum hactenus apud scriptores Græcos re-
perire quivi exemplum, in quo vocabulum ἀρ-
χαίος idem omnino, quod τὸ ἔξ ἀρχῆς, Latine,
quod ab initio fuit, significet, simulque signifi-
cationem, quæ vocabulo antiquus inest, exclu-
dat.

145 Ut itaque seu Cozza seu Arcopagitici
alii, vocabulum ἀρχαίος in Dionysiano textu
supra recitato ad significandum τὸ ἔξ ἀρχῆς, La-
tine quod ab initio fuit, usurpari, significatio-
nemque, vocabulo antiquus inditam, excludere,
evictum dent, necesse est, ut vel unum, in quo
dictum vocabulum ἀρχαίος a probato auctore Græco
ita adhibeatur, exemplum adducant; cum au-
tem nunquam, ut id faciant, futurum esse vi-
deatur, vocabulum ἀρχαίος in Dionysiano textu
supra recitato idem duntaxat, quod ab initio
fuit, seu idem, quod vocabulum primus seu pri-
migenius, significare, minime mihi abs illis pa-
tiam, persuaderi. Et vero nec ipsemet Cozza fir-
miter id sibi persuasum habuisse videtur. Solu-
tione enim, quam ad difficultatem, ex verbo
ἀρχαίος petitam, supra huc transcriptis verbis
dat, sequentem mox subiungit: Cæterum si ista
non placent, et contendere velint cum Antiareo-
pagiticis apud de Nourry cit. verba illa Diony-
sii non posse recte explicari pro prima traditio-
ne, bene vero pro Antiqua, quemadmodum an-
tiqui vertunt Joannes Scotus, Joannes Sarace-
nus, Jacobus Faber Stapulensis, et nonnulli alii
ex recentioribus, responderi potest ex doctrina
S. Dionysii Carthusiani, qui in hunc locum ita
scribit: " Verumtamen, et de hoc, id est, de
" ista materia, ea dicimus, quæ quidem Deifor-
" mes nostri santi perfectiores, id est, Apostoli,
" ab antiqua eruditi traditione, id est, ab æter-
" na Sapientia, unigeniti Dei Jesu Christo, quæ
" Sapientia in Proverbiis testatur: Ab æterno
" ordinata sum, et ex antiquis. Et in Evangelio
" loquitur: Sinite parvulos venire ad me. Et:
" Nisi quis renatus fuerit ex aqua, et Spiritu
" sancto, non potest introire in regnum Dei, sui
" nos adducebant, id est, transfuderunt in nos
" sua informatione. " Vocat itaque Carthusianus
doctrinam Christi, antiquam traditionem, quate-
nus ab æterna unigeniti Filii Dei Sapientia de-
rivatam, et cum Apostoli ab hac æterna incar-
nati Verbi Sapientia eruditi fuerint, ideo B. Dio-
nysius Arcopagita, eos ab antiqua traditione edo-
ctos esse, scribit.

146 Talis

varia aucto-
rum exempla
ostendunt,

F

AUCTORE
C. B.

Operum illo-
rum Areopa-
gitarum non
esse aucto-
rem, argu-
mento etiam
est.

A 146 *Talis est, qua difficultati, ex verbo ζο-
χως petitæ, satisfacere Cozza conatur, solutio
altera; verum, quam eum in finem e Dionysio
Carthusiano adducit, verborum Dionysianorum
interpretationem ab obvia atque usitata horum
significatione, ipsaque etiam scriptoris, a quo
projecta sunt, mente longissime esse alienam, in-
dubitatum apparet. Et vero per deiformes præce-
ptores seu perfectores, de quibus Operum Diony-
sianorum auctor loco supra cit. loquitur intelli-
gendos esse Apostolos, pro mero suo arbitrio
Dionysius Carthusianus, nullo prorsus ad id im-
pellente argumento, abstruere videtur; quod si
autem antiqua traditio, de qua Operum Dionysia-
norum auctor loco cit. loquitur ibidem, prout
Dionysius Carthusianus adstruit, pro æterna Sa-
pientia, Unigenito Dei Jesu Christo, accipienda fo-
ret, quis non autemet, Operum Dionysianorum
auctorem scripturum discrete fuisse, suos præce-
ptores ea, quæ sibi de Baptismo tradidissent, ab
æterna Sapientia, Unigenito Dei Jesu Christo, acce-
pisse? Certe nulla prorsus ratio apta reddi posse
videtur, cur Dominum Jesum Christum, a quo
B præceptores sui doctrinam de Baptismo accepis-
sent, non aperte expressisset, sed per antiquam
traditionem, quas is vel nullo modo vel certe ob-
scure admodum dumtaxat significari potest, si-
gnificare voluisset. Difficultatem itaque, ex verbo
ζοχως petitam, minime etiam solcit interpreta-
tio, Dionysianis verbis a Dionysio Carthusiano
loco per Cozzam proxime cit. accomodata. Nec
video, qui aliis in medium adductis responsis e-
dem difficultas felicitus solvi queat. Jam vero, cum
res ita habeat, Græcoque adeo epitheto, quod tra-
ditioni de Baptismo ab Operum Areopagiticorum
auctore loco supra cit. tribuitur, idem omnino,
quod vocabulo Latino antiquus, significatum in-
dubie is velit, consecrarium est, ut per Deiformes
præceptores, a quibus se, quæ ex antiqua tradi-
tione de Baptismo accepissent, didicisse ait, non
Apostolos, qui ea utique, non ab antiqua traditio-
ne, sed ab ipsomet Christo Jesu acceperant, intel-
lecerit, sed alios posteriores, ad quos traditione
dumtaxat Catholica de Baptismo doctrina perve-
nerat. Hinc porro ulterius consequitur, ut etate,
quæ Apostolorum ævo fuerit posterior, Ecclesia-
sticam, in qua traditionem de Baptismo vocat an-
tiquam, Hierarchiam elucubravit, utque proinde
a Dionysio Areopagita, qui Apostolorum ævo flo-
ruit, diversus sit seu distinctus.*

CAPUT XI.

Quæ de sanctissimo Trinitatis my-
sterio Operum Dionysianorum au-
ctor scribit, Dionysium Areopagi-
tam hunc non esse, argumento
etiam esse monstrantur.

Operum
Areopagi-
tarum au-
ctor voca-
bulum hypo-
stasis in ea-
dem,

O perum Dionysianorum auctor lib. de Coelesti
Hierarchia cap. 7 sub finem sic scribit: Id
memorie causa in præsentiarum repetere suffi-
ciar, ut primus ille ordo a divina bonitate,
quantum par est, theologica illustratus scientia
eamdem deinde ceu beneficia hierarchia, sequen-

tibus transcripserit, illud, ut compendio dica-
m, docens, quemadmodum veneranda et su-
perbenedicta omnique laude digna Divinitas, a
Dei capacità intelligentis, quantum ab iis co-
gnosci ac celebrari potest, jure debeat depræ-
dicari, cum sint quasi deiformes, divini quidam
loci, ut eloquia testantur, divina requietis, nec
non ut monas unitasque, quæ tribus inest per-
sonis, a supercelestibus naturis ad infima us-
que terræ per suam benignissimam res omnes
penetret providentiam. Deum itaque ενάδα τρι-
συστάτων, unitatem, in tribus personis subsisten-
tem, seu quæ tribus personis inest, loco cit. vo-
cat laudatus auctor; cap. autem 1, § 4 de Divi-
nis nominibus scribit, Deum propter superna-
turalis individui sui simplicitatem laudibus or-
nari ως μονάδα και ενάδα, ut Unitatem; ut Tri-
nitatem vero propter superessentialis fecundita-
tis in tribus Personis manifestationem, ως τριάδα
δὲ διὰ τὴν τρισυστάτων τῆς ὑπερουσίου ἡμιότητος
ἐκφανσιν. Et cap. 2 ejusdem libri § 4 ἢ ἐν ἀλλή-
λαις, εἰ οὕτω χρὴ εἶναι, τῶν ἐναρχικῶν ὑποστάσεων
μονή και ἰδρυσις, ὁμοίως ὑπερρωμένη, Divinarum
in seipsis, si ita loqui fas est, Personarum muta-
E
tua mansio et collocatio, in totum supraquam
copulata in unum. Et aliquanto post § 5, μόνη
δὲ πηγὴ τῆς ὑπερουσίου θεότητος ὁ πατήρ, οὐκ ὄντος υἱοῦ
τοῦ πατρὸς, οὐδὲ πατρὸς τοῦ υἱοῦ, φυλακτότων δὲ τὰ οἰκεία
τῶν ἡμῶν ἐναρχῶς ἐκάστη τῶν θεαρχικῶν ὑποστάσεων.
Solutus autem fons supersubstantialis divinitatis
est pater, ita ut non sit pater filius, nec filius
pater, sed cuique divinarum personarum propriæ
sue laudes inviolatæ conserventur.

148 Pauculis ante hæc verba lineis idem voca-
bulum ὑποστάσις in eadem significatione usurpa-
rat, idque iterum in fine ejusdem capituli sequen-
tibus his verbis facit: Omne divinum nomen, ex
bonitate promanans, cuicumque divinarum per-
sonarum impositum sit, in tota ipsa divina Tri-
nitate promiscue accipitur. En loci sane non
pauci, quibus Operum Dionysianorum auctor
vocabulum ὑποστάσις in eadem, quæ vocabulo La-
tino persona inest, significatione usurpat, plures-
que adhuc alii, quibus hoc ipsum facit, assignari
possent. Auctor quidem Dissertationis anonymæ
in Dionysium Areopagitam, anno 1702 typis Pa-
riensibus Gallice vulgate, cap. 4, articulo xi, apud
Areopagitam vocabulum ὑπόστασις non personam,
sed aliquid dumtaxat reale, prout hoc ei, quod se-
cundum apparentiam seu speciem tantum est,
F
opponitur, significare, contendit, utque id proba-
tum det, e lib. de Divinis Nominibus cap. 2, § 3
sequentem hunc textum in margine transcribit.
Discreta sunt Patris supersubstantialia nomen et res,
et Filii et Spiritus Sancti; verum vocabulum res, in
isthac interpretatione Latina occurrens, in textu
Græco, qui huic respondet, non per vocabulum
ὑπόστασις sed per vocabulum ἡρῆμα exprimitur.
tamque dilucide vocabulum ὑπόστασις ad signifi-
candam personam in dicto secundo de Divinis
Nominibus cap., quod laudatus auctor citat, ubi-
que adhibetur, ut illo, vel attente perlecto, abunde
his confitetur, nosque adeo hoc loco amplius mo-
rari haud debeat. En modo, qui Morinus e dicta
significatione, in qua illud vocabulum ab Ope-
rum Dionysianorum auctore confidenter adhibe-
tur, Dionysium Areopagitam hunc non esse, pro-
bare contendat.

quæ voci La-
tinx Persona
inest, signifi-
catione ex-
pius usurpat.

149 Isto nomine, inquit, primum uti ce-
perunt theologi Græci post concilium Alexan-
drinum, quod anno cccclxii, Constantino impe-
ratore mortuo, celebratum est, ut testatur Socra-
tes

cum autem
ante seculum
quartum,